

ראיות בלשניות על יציאת מצרים

משנה תורה הלכות יסודי התורה פרק א', הל א' – ד':

א' יסוד היסודות ועמוד החכמות, לידע שיש שם מצוי ראשון. והוא מציא כל הנמצא; וכל הנמצאים מן שמיים וארץ ומה ביניהם, לא נמצאו אלא מאמיתת הימצאו. [ב] ואם יעלה על הדעת שהוא אינו מצוי, אין דבר אחר יכול להימצאות. [ג] ואם יעלה על הדעת שאין כל הנמצאים מלבדו מצויים, הוא לבדו יהיה מצוי ולא ייבטל הוא לביטולם: שכל הנמצאים צריכין לו; והוא ברוך הוא אינו צריך להם, ולא לאחד מהם.

ב' לפיכך אין אמיתתו כאמיתת אחד מהם. [ד] הוא שהנביא אומר "וה' אלוהים אמת" (ירמיהו יג) -- הוא לבדו האמת, ואין לאחר אמת כאמיתו. והוא שהתורה אומרת "אין עוד, מלבדו" (דברים ד, לה), כלומר אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו.

ג' [ה] המצוי הזה -- הוא אלוה העולם, אדון כל הארץ. והוא המנהיג הגלגל בכוח שאין לו קץ ותכלית, בכוח שאין לו הפסק, שהגלגל סובב תמיד, ואי אפשר שיסוב בלא מסבב; והוא ברוך הוא המסבב אותו, בלא יד ולא גוף.

ד' [ו] וידעת דבר זה מצות עשה, שנאמר "אנוכי ה' אלוהיך" (שמות כב; דברים ה). וכל המעלה על דעתו שיש שם אלוה אחר, חוץ מזה -- עובר בלא תעשה, שנאמר "לא יהיה לך אלוהים אחרים, על פניי" (שמות כב; דברים ה); וכפר בעיקר, שזה הוא העיקר הגדול שהכול תלוי בו.

ידעת דבר זה אנחנו מבססים על יציאת מצרים ומעמד הר סיני, שני אירועים האלו מעידים לנו על התגלות ה', קיום הנבואה ומציאות ה'. בתולדות אנוש לא היו עוד אירועים מסוג זה. כל ההוגים או מיסדי דתות אחרות טענו שזכו בהתגלות בלעדית ולהמוני עם היה לקבל או לא לקבל את דבריהם. ברם, כאן כל העם היה עד למכות מצרים, קריעת ים סוף ומעמד הר סיני. משמעות הדבר שמחבר ספר תורה לא היה יכול לכתוב לאותו הדור שכך וכך היה אם הם לא חיו את אותם הדברים בעצמם. זיוף מסוג זה מתאפשר רק ואך כאשר לשליט יש משטר רודני מיוסד, חזק ומדכא עם שלטון בירוקרטי מרוכז ומשטרה חשאית חזקה דוגמת גרמניה הנאצית וזה רק לפרק זמן מוגבל. כל זה לא היה למשה רבנו לא במצרים ולא במדבר, משה רבנו היה מנהיג שבטים נודדים בלי שטח מוגדר ומחוסר אמצעי אכיפה. השבטים, כמו כל חברה שבטית אחרת, היו מסוכסכים על קרע מנהיגות: שבט יהודה כשבת הגדול, כנגדו שבט ראובן כבן הבכור ולעמיתם בני יוסף מנשה ואפרים המסתמכים על הבטחת יעקב אבינו (דברי הימים א' ה', א': ובני ראובן בכור-ישראל, כי הוא הבכור--ובחללו יצועי אביו, נתנה בכרתו לבני יוסף בן-ישראל; ולא להתיחש, לבכרה). שבטו של משה רבנו לוי היה קטן ביותר ולא פלא שמשה רבנו סבל מהתמרדויות תמידיות של בני ישראל. לכן, לא יתכן שמשה רבנו היה יכול לכתוב לבני ישראל דבר כל כך משמעותי שלא אירע באמת.

זאת הסיבה שמכחישי תורה ובראשם אנשי בקורת המקרא (Wellhausen ו-Graff) טרחו עד מאוד כדי להוכיח שתורה לא נכתבה ע"י משה רבנו בתקופת שלשלת ה-18 במלכות החדשה במצרים. שיטתם התבססה בעיקר על הדגשת פרטים מסוימים ובנית תלי תלים של השערות תוך כדי היעלמות מדברים אחרים רבים. במקום לערוך אין ספור ויכוחים ולהתייחס נקודתית לכל טענה וטענה צריך להוכיח שאכן תורה נכתבה בזמן האמת. מכל השיטות בדיקה שיטה שמוכיחה או מפריכה לחלוטין זמן כתיבת חיבור היא שיטה בלשנית. כל בן אדם חושב בשפה שהוא משתמש בה בחיי יומיום ומדי פעם פולט בשפה זרה ביטוי המאפיין לשפתו. למשל ישראלי שדובר אנגלית רהוטת יפלוט מדי פעם משפט שאינו טעות באנגלית אבל אינו ביטוי אנגלי: "We have a problem", היינו תרגום מילולי של ביטוי עברי "יש לנו בעיה". מאפיין שני הוא חדירה מילים וביטויים משפה שולטת לשפה של מיעוט שמדבר בשפת עמו. עם נשים לב איך עולים חדשים מדברים שפתם כאן בארץ נראה שהם נעזרים בהרבה מילים עבריות המתערבבות בלי לשים לב בשגרת לשונם כמו "מילואים", "משרד הפנים", "הבראה", "קופת חולים", משכנתא ועוד. הרי מיעוט שומר על שפתו, אבל הוא מנותק ממקור שפתו ונאלץ לשאול מילים משפה השולטת שמשמשים בו בחיי יומיום, לדוגמה חדירת מילים משפה טורקית ללדינו כמו "צ'ורף", "באשי", "צ'אי" וכדומה חדירת מילים מפולנית ורוסית ליידיש; בכל שפות צוענים באירופה ישנו גרעין של כמה אלפי מילים מקוריות משפה צוענית ושאר המילים יובאו משפות העם שבתוכו צוענים חיים.

בעקבות מכירת יוסף לעבד עבור עשרים כסף (בראשית ל"ז, כ"ח), אשר אכן היה מחיר העבד במאות 17-18 לפנה"ס ע"פ תעודות ממסופוטמיה ואילו במאות 13-14 לפנה"ס מחירו עלה ל-30 מה שתואם את הכסוכים הקצוב עבור עבד ההרוג המופיע בפרשת משפטים זמן קצר אחרי יציאת מצרים (שמות כ"א, ל"ב; ר' K. A. Kitchen, On the Reliability of the Old Testament. Cambridge. UK. 2003, pp. 344-345), הם שמרו על שפתם העברית אבל כמנותקים ממקור שפתם ובהיותם חיים במצרים ומדברים שפה מצרים בחיים יומיומיים היו חייבים לאמץ מילים מצריות בתוך שפתם. המצאות תופעה זו תוכיח חד משמעית את תיעוד שבתורה על שהייתם ויציאתם של בני ישראל ממצרים. התפתחות של אגיפטולוגיה מאפשרת לנו היום לזהות הרבה מילים מצריות בתוך שפה של בני ישראל כמו שוטר (ש-ט-ר), חמוש (ח-מ-ש), איתן (א-ת-נ), טנא (ט-נ-א), משארת (ש-א-ר), צפנת פענח (פירושו א-להים אמר שיחיה) וכו'. מילה "משארת" (שמות ז', כ"ט; י"ב, ל"ד; דברים כ"ח, ה'; כ"ו, ב'; כ"ח, י"ז) היא בעלת חשיבות גבוהה במיוחד: מילה ח פירושה סל לקמח או לחם - בכתבים מצריים עתיקים עד לזמן מלכות החדשה ומלכות החדשה בכלל מוצאים שאות ח נכתבה גם כ-כ ומזה עברים ביטאו אותה מילה בהטיה עברית כמו משארת (ראה Pap. Westcar, xii, 4 (=Lit. 76) then they laid their heads on the cornbins (ח ח) of וגם (spelt) ח); בעת מלכות סאיטית אחרי יציאת מצרים במצרים דיברו שפה דמוטית שהיא התפתחות האחרונה של שפה מצרית לפני שפה קופטית כאשר אות ח ביטאו כ-"ח", היינו כל מי שהיה כותב את הספר שמות ודברים בתקופה

מאוחרת היה כותב אותה בסגנון "מחארת" כפי שביטאו אותה מילה במצרים בזמן אחרי יציאת מצרים. תשומת לב דורשת גם מילה "סוהר" (בראשית ל"ט, כ"ג; שם מ' ג' ה'). בשפות שמיות מילה זו לא משמשת למונח בית האסורים אלא מילה ח-ב-ש. סהר הוא שם של כלא הידוע במצרים בו היו אסורים אסירי מלך. הדבר נודע לנו רק אחרי פענוח כתב חרטומים במאה ה-19; היינו רק מי שהיה במצרים באותו זמן היה יכול לכתוב פרשיות האלו ולא אף אחד אחר בתקופה מאוחרת יותר.

לעומת זה, בספר המדבר, בפרשיות אשר מדברות על סוף נדודי בני ישראל במדבר לא רואים השפעה של שפה מצרית אלא השפעה של שפת נודדים במדבר. למשל, במעשה פינחס (במדבר כ"ה, ו') מופיעה: וַיָּבֹא אַחֵר אִישׁ-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַקֹּהֵן, וַיִּדְקֹר אֶת-שְׁנֵיהֶם-אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְאֶת-הָאִשָּׁה אֶל-קִבְתָּהּ; וַתַּעֲצֵר, הַמִּגְפָּה, מֵעַל, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מילה קבה משמעותה מאהל קבע של נודדים במדבר אשר נשמרה עד היום בדיבור הבדואים כ"כִּבְתָּה". דבר אשר מוכיח מבחינה בלשנית שבני ישראל אכן נדדו במדבר אחרי יציאת מצרים. כמוכן, לא מוציאים השפעה ניכרת של שפה מצרית אצל נביאים ראשונים (ספרי יהושע, שופטים, שמואל ומלכים) מה שמעיד שחמישה חומשי תורה נכתבו בזמן שהמסורת היהודית קובעת שנכתבו.

כאן קישור לספר של רב אברהם שלום יהודה אשר מוכיח את השפעה של שפה מצרית על דיבור בני ישראל במצרים. ספר סרוק באיכות גבוהה בקובץ PDF בגודל 3A ואם רוצים להדפיסו בגודל 4A צריך לבחור אפשרות של " fit to page" בשדה הדפסה:

<http://www.seforimonline.org/seforim9.html>

ספר The Language of the Torah in its Relation to Egyptian נמצא בדף תחת מס' 211 ומשם ניתן להורידו.

ספר נכתב ב-1933 ובינתיים מחקרים חדשים עוד יותר אימתו דברים האלו והוסיפו מילים כמו טבעת וגילויים של רשומות ממלכתיות מעבודות פרך עבור פרעה: מצרים תיעדו שמות פועלים ונוכחותם בעבודה ובין היתר היו כמה סיבות מוצדקות להעדרות מעבודה כמו יום הולדת, עשית בירה וזבח לאלוהיו (כך שניתן להבין את בקשת משה רבנו לעשות חג לה' במדבר כבקשה הגיונית ומקובלת אצל פרעה כמו שפירש רשב"ם על שמות ג', י"א-י"ב).

הנה, גם בדור הזה ה' נתן לאנשים ישרים מחפשי אמת אפשרות לברר אמיתות שרשי אמונתו מעל כל ספק.